

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV ÖST RAPPORT 2006:60
ARKEOLOGISK FÖRUNDERSÖKNING

Borgmästaregatan m fl

RAÄ 153
Linköpings stad och kommun
Östergötland

Dnr 422-3982-2005

Göran Tagesson

UV ÖST RAPPORT 2006:60

ARKEOLOGISK FÖRUNDESRÖKNING

Borgmästaregatan m fl

RAÄ 153

Linköpings stad och kommun

Östergötland

Dnr 422-3982-2005

Göran Tagesson

Riksantikvarieämbetet

Avdelningen för arkeologiska undersökningar

Riksantikvarieämbetet

Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV Öst

Roxengatan 7, 582 73 Linköping

Tel. 013-24 47 00

Fax 013-10 13 24

uvost@raa.se

www.raa.se/uv

Produktion/grafisk form Britt Lundberg

Grafik Lars Östlin

Utskrift UV Öst, Linköping 2006

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, 801 82 Gävle. Dnr L 1999/3.

© 2006 Riksantikvarieämbetet

UV Öst, Rapport 2006:60

ISSN 1404-0875

Innehåll

Sammanfattning	5
Bakgrund	5
Syfte	7
Metod och genomförande	7
Resultat	8
Referenser	9
Administrativa uppgifter	9
Bilaga 1. Schaktbeskrivningar	10

Fig 1. Karta över Östergötland med platsen för undersökningsområdet markerad.

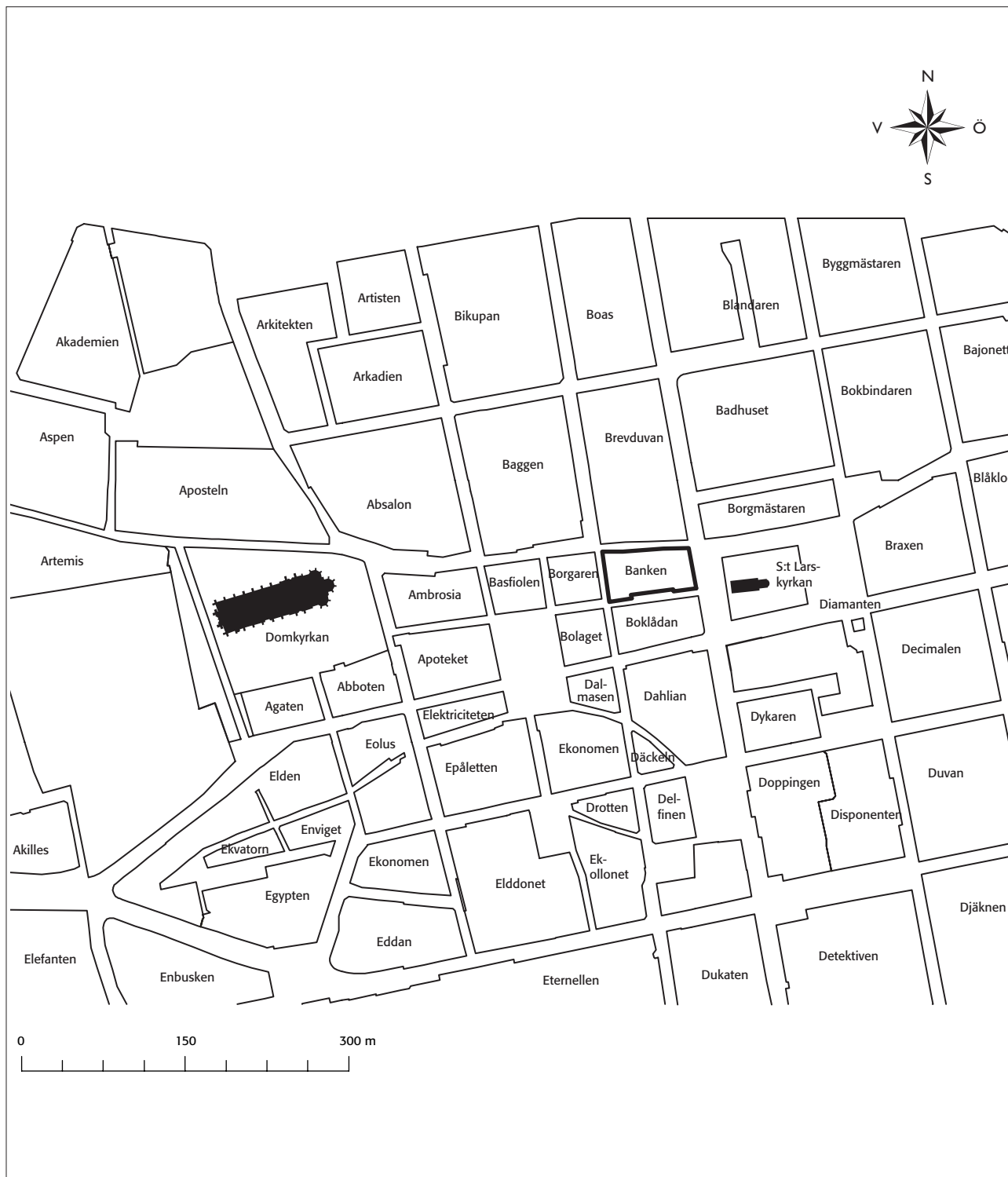

Fig 2. Stadskarta över Linköping med undersökningsområdet markerat.

Arkeologisk förundersökning

Borgmästaregatan m fl

Sammanfattning

Förundersökningen skedde i form av en antikvarisk kontroll och föranleddes av renovering av VA-nätet i gatorna runt kv Banken i centrum av det medeltida Linköping. Till stor del skedde arbetet genom att fem mindre schakt samt ett längre i Borgmästaregatans nedre del togs upp. Det längre schaktet i söder har ett mycket intressant läge i en viktig del av den medeltida staden Linköpings historia, då den berör bl a S:t Larskyrkans kyrkogård, samt flera tomtgränser och en gränd som påträffats vid tidigare tillfällen. Relationen mellan dessa är av stor betydelse för att kunna förstå och analysera det äldsta Linköpings etablering och framväxt.

Det visade sig dock att schakten till stora delar gick i omrörda lager. Endast mindre partier av orörda kulturlager kunde dokumenteras i södra delen, men dessa var alltför fragmentariska för att kunna bidra till områdets historia.

Bakgrund

Den arkeologiska förundersökningen föranleddes av ledningsdragning för VA-ledning i Borgmästaregatan, S:t Larsgatan och Ågatan, dvs i gatorna som omger kv Banken (fig 3). Ågatan i norr har sin medeltida sträckning i stort sett bevarad, Klostergatan i väster fick sin nuvarande sträckning efter 1700 års brand, medan Borgmästaregatan i söder och S:t Larsgatan i öster fick sin nuvarande sträckning senare.

Dagens naturtopografi visar på stora höjdskillnader mellan S:t Larsgatan i väster, med en tämligen brant stigning i Borgmästaregatan och Ågatan, upp till Klostergatan. Inom kv Banken finns en markant bergknalle, belägen på kvarterets västra tomt, idag obebyggd parkeringsplats.

Kv Banken omfattade enligt 1696 års karta tomterna 200 och 201 (fig 4). Dessa tomter begränsades i norr av Ågatan, sannolikt i sin nuvarande sträckning. Tomt 200 omfattade i stort sett den senare kv Banken 1, med kontakt med Borgmästaregatans medeltida föregångare. Tomt 201 omfattade den senare kv Banken 7 samt nuvarande Borgmästaregatan och en bit av norra delen av kv Boklådan.

Kv Banken med omgivande gator har inte varit föremål för några större arkeologiska undersökningar. Nedan förtecknas genomförda undersökningar enligt stadsarkeologiskt register för medeltidsstaden Linköping (RAÄ UV Öst). Ågatan norr om kvarteret har med stor sannolikhet kvar sin ursprungliga medeltida sträckning. Endast några mindre schaktkontroller har gjorts i Ågatan (SR 116, 117 och 200). Övriga gator ligger på äldre tomtmark. Klostergatan ligger inom tomt 202, medan hörnet Klostergatan/Borgmästaregatan befinner sig på gammal gatu- mark. Den nuvarande S:t Larsgatan befinner sig enligt 1696 års karta på tomtmark (tomt 233 och 234).

Den längre planerade grävningssträckan i Borgmästaregatan omfattar enligt 1696 års karta flera olika tomter (200, 195 och 193). I korsningen Borgmästaregatan/S:t Larsgatan har tidigare schaktkontroller gjorts (SR303 och 89). I 1998 års undersökning i Borgmästaregatan (SR 303) kunde en äldre stenläggning dokumenteras, vilken överensstämmer med en tidigare antagen gränd. I 1957 års schakt i S:t Larsgatan (SR 89) kunde ett omfattande kalkflislager identifieras, vilket möjligen skulle kunna tolkas som en platsbildning framför S:t Larskyrkan i äldre tid. I samband med förundersökningen inom kv Banken 1 år 2005 kunde däremot inga intakta kulturlager konstateras (SR 382).

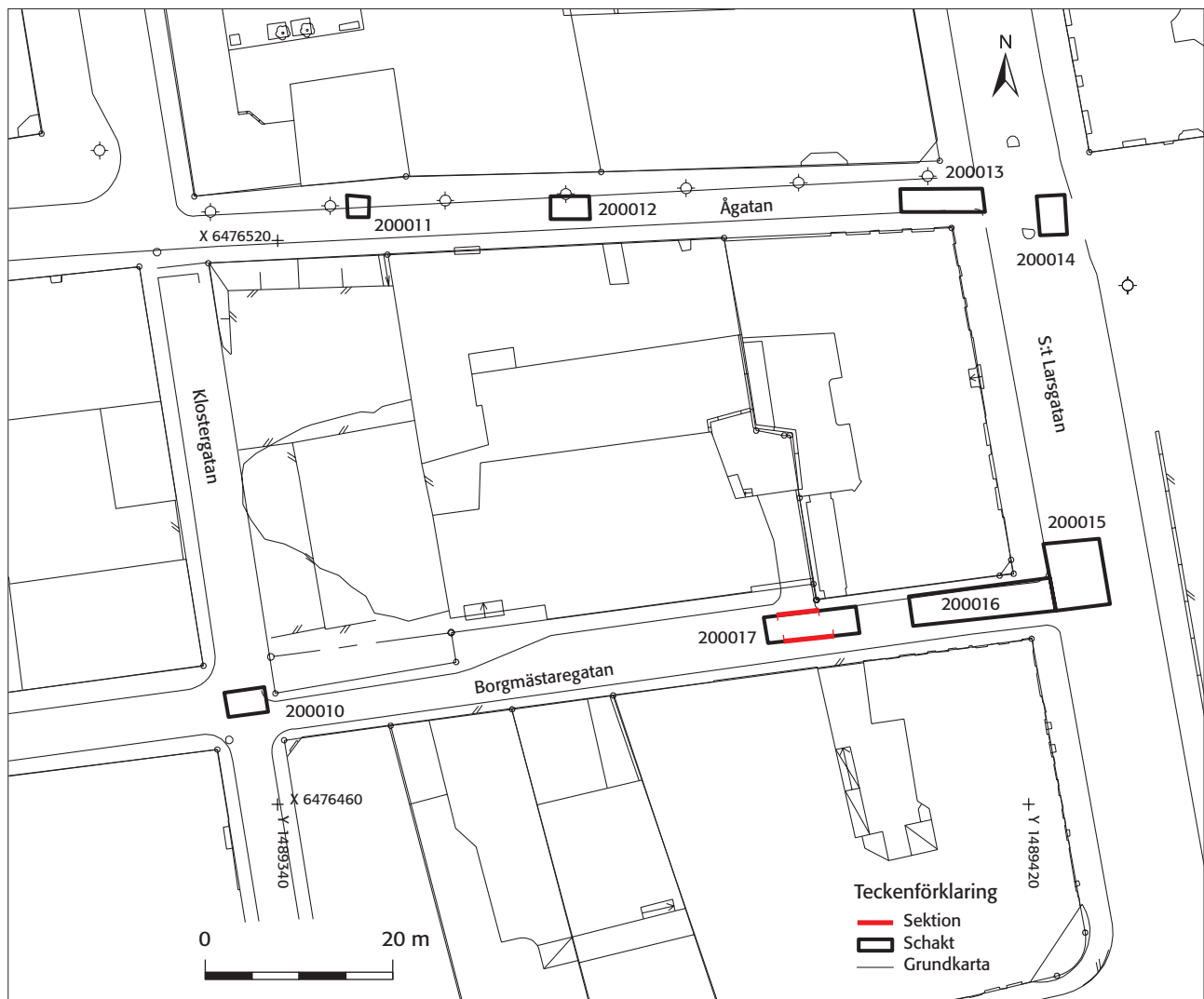

Fig 3. Grundkarta med undersökningsområdet och schakten markerade. Skala 1:750.

SR nr	Kvarter/gata	År	Dnr	Arkeolog	Rapport
27	Banken 8	1956	–	Lindahl	Ritningar i ÖLMs arkiv
28	Banken 7	1958	–	Lindahl	Foto i ÖLMs arkiv
34	Borgaren	1977	–	Sune Ljungstedt	Ritningar i ÖLMs arkiv
89	S:t Larsgatan 28	1957	–	Gunnar Lindqvist	ÖLMs arkiv
116A	Ågatan 26–30, 32, 43	1957	–	Gunnar Lindqvist	ÖLMs arkiv
117	Ågatan 20	1959	–	Gunnar Lindqvist	Ritningar i ÖLMs arkiv
197	Klostergatan/Borgmästaregatan	1991	313/91	Göran Tagesson	Tagesson 1992
200	Banken 8	1991	635/91	Olle Hörfors	Hörfors 1992
303	Borgmästaregatan	1998	1747–1998	Kristina Persson	Persson 1999
382	Kv Banken 1	2005	2899/2005	Göran Tagesson	–

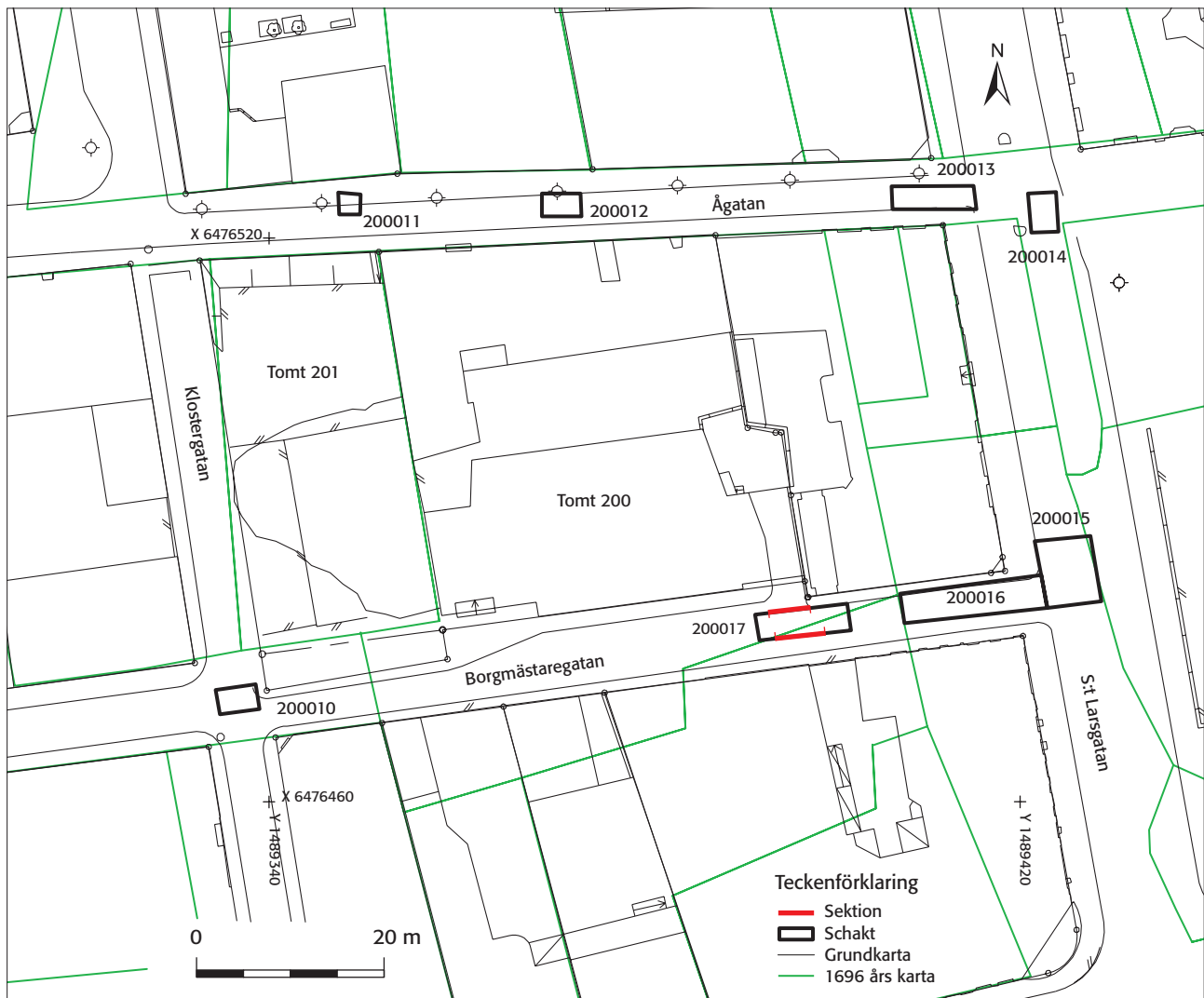

Fig 4. Grundkarta över kv Banken, med undersökningsschakten markerade samt 1696 års tomtkarta. Skala 1:750.

I samband med arbetet med Linköpings äldre topografi har området kring S:t Larskyrkan och dess kyrkogård analyserats ingående (Tagesson 2002, s 402, fig 163). För en mer detaljerad bakgrund inför undersökningen med preciserade frågeställningar, se undersökningsplanen.

Syfte

Målsättningen med den nu aktuella förundersökningen var att konstatera om det fanns bevarade kulturlager eller ej och om möjligt fördjupa den kunskapsbild som tecknats ovan. Samtliga ytor har varit föremål för grävningar tidigare och i begränsad utsträckning arkeologisk kontroll och dokumentation. Det framhölls i undersökningsplanen att framför allt det långa schaktet i Borgmästaregatan skulle komma att beröra flera tomtgränser, liksom en äldre gränd, S:t Lars kyrkogård samt en tidigare påträffad kalkflisläggning. Den stratigrafiska relationen mellan dessa är av största vikt, vilket sågs som en möjlighet att belysa flera centrala frågor kring S:t Larskyrkans och därmed Linköpings äldsta historia.

Metod och genomförande

Arbetet utfördes under en längre period, pga komplicerade ledningsdragningar. Grävningsarbetet följdes kontinuerligt och goda möjligheter gavs att studera de olika schakten och vid behov dokumentera kulturlagren.

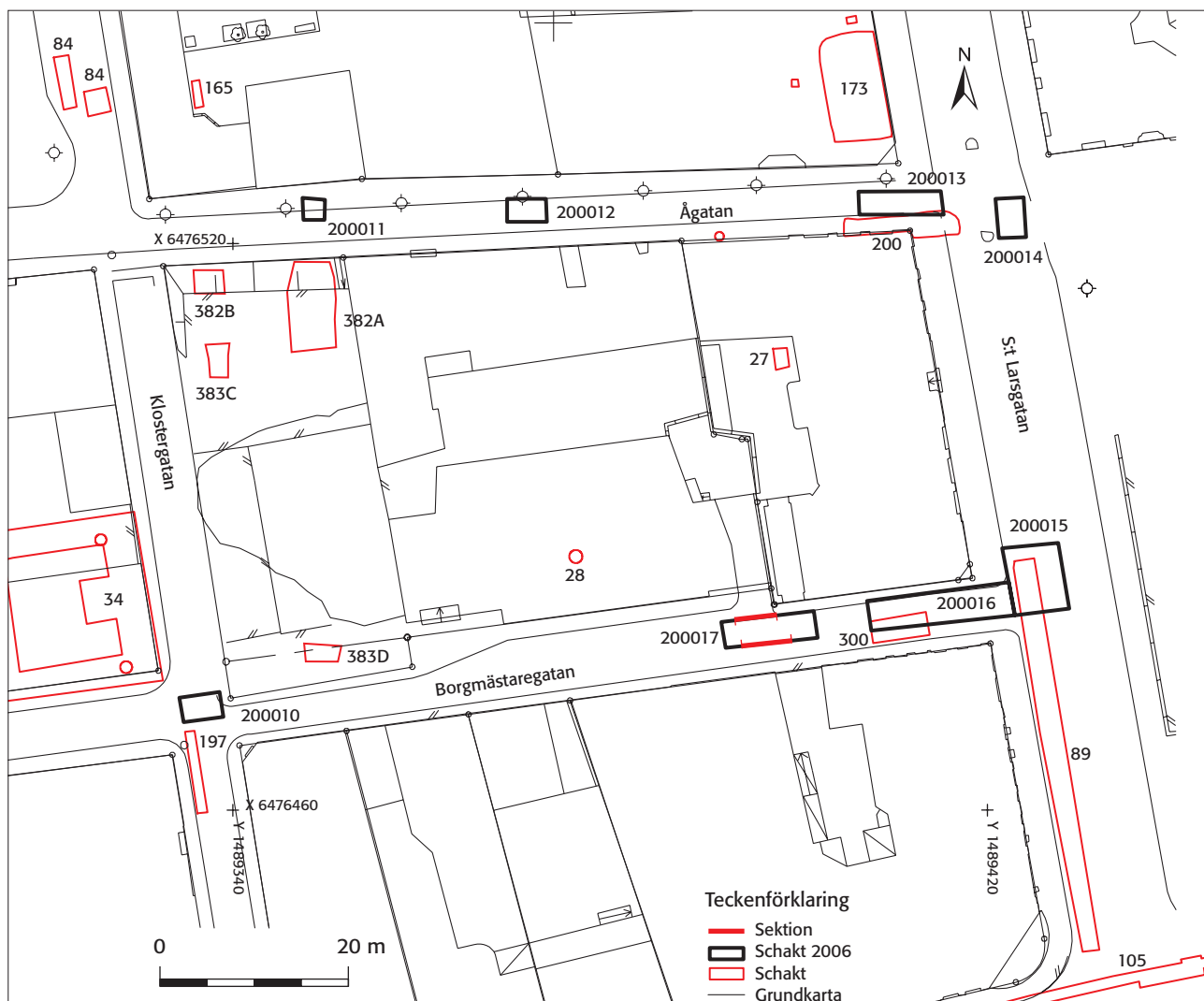

Fig 5. Grundkarta över kv Banken, med undersökningsschakten markerade samt schakt enligt stadsarkeologiskt register över medeltidsstaden Linköping markerade. Skala 1:750.

Resultat

Schakt A kontrollerades ej (se fig 3). Schakt B och C kontrollerades av A-C Feldt på Östergötlands länsmuseum, pga att platsansvarig från Tekniska verken av misstag istället kontaktade läns museet. Schakt D, E och F omfattade endast omrörda lager.

Även schakt G (200 016) och H (200 017) var till stora delar störda av sentida schaktningsarbeten och ledningsdragningar. Kortare sträckor i de båda schakten gav möjlighet att studera bevarad stratigrafi. I schakt G fanns endast ett homogent kulturlager utan skiktning. I schakt H hittades en stratigrafi bestående av två kulturlager med humös och lerig jord (fig 6). I norra profilen kunde en enkelstenssamling noteras, med ovanliggande raseringslager, som möjligen kan tolkas som en enkelstenssyll till en byggnadskonstruktion eller dylikt.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att stratigrafin i samtliga schakt till stora delar var störd under senare tid. Mindre partier i Borgmästaregatan med ostörd stratigrafi var dock alltför fragmentariska för att kunna bidra till områdets historia.

Linköping den 25 oktober 2006

Göran Tagesson

Referenser

- Feldt, A-C. & Tagesson, G. 1997. *Två gårdar i biskopens stad – om de arkeologiska undersökningarna i kvarteret Brevduvan, Linköping 1987–89*. Östergötland Fakta 3.
- Kraft, S. 1976. *Linköpings stads historia 1. Från äldsta tid till 1567* (2:a upplagan). Linköping.
- Tagesson, G. 2002. *Biskop och stad. Aspekter av urbanisering och sociala rum i medeltidens Linköping*. Linköping.

Administrativa uppgifter

Län: Östergötland
Landskap: Östergötland
Kommun: Linköping
Socken: Linköpings stad
Plats: Borgmästaregatan m fl
Fornlämning: 153

Läge: Ekonomiskt kartblad 8557
Undersökningens mittpunkt: X6476470, Y1489330-430
Koordinatsystem: RT90, 2,5 gon V
Höjdsystem: Lokalt

Riksantikvarieämbetet dnr: 422-3982-2005
Länsstyrelsen dnr: 431-15880-05
Länsstyrelsen beslutsdatum: 2006-02-20
Projektnummer: 1520740
Intrasisprojekt: 2005148
Rapportnummer: 2006:60

Ansvarig arkeolog: Göran Tagesson

Beställare: Länsstyrelsen Östergötland
Kostnadsansvarig: Tekniska verken i Linköping AB

Undersökningstid: 2005-12-19–2006-02-09
Undersökningsområde: –
Undersökt yta: Ca 50 löpmetrar.

Arkivhandlingar: Förvaras på ATA, Riksantikvarieämbetet, Stockholm.
Fynd: Tillvaratogs ej

Bilaga 1. Schaktbeskrivningar

Schakt A

(200 010), 4 m långt, kontrollerades ej.

Schakt B

(200 011), kontrollerades av A-C Feldt, Östergötlands länsmuseum.

Schakt C

(200 012), kontrollerades av A-C Feldt, Östergötlands länsmuseum.

Schakt D

(200 013), 9 m långt, inga intakta kulturlager.

Schakt E

(200 014), 4 m långt, inga intakta kulturlager.

Schakt F

(200 015), 6x7 m stort, inga intakta kulturlager.

Schakt G

(200 016), 15 m långt.

I den norra profilen fanns ett 2 m långt parti med till synes orörda kulturlager. Stratigrafin här bestod av överst ett 0,6 m tj lager recent fyllning. Därunder hittades ett 0,4 m tj homogent lager med mörk humus, djurben och kalkbruk. Därunder fanns den sterila orörda leran på 1,0 m djup under markytan.

Schakt H

(200 017), 10 m långt, 1,7 m brett, grävt djup 2 m.

Profil 1 mot söder, omfattar ett 3,2 m långt parti med bevarade kulturlager, denna sekvens bryts av större urschaktningar såväl norr som söder därom.

Stratigrafi

Lager 1. Under asfalten finns ett 0,8 m tj fyllnadslager (lager 1).

Lager 2. Bestående av fet humös mörk jord, homogen med djurben, kalkbrukskorn och tegelkross.

Lager 3. Bestående av fet, lerig gråbrun homogen jord med enstaka kalkbruksbitar.

Lager 4. Orörd steril lera.

Profil 2 mot norr, omfattar en ca 3 m lång sträcka med bevarade kulturlager.

Stratigrafi

Lager 1. Recent fyllning.

Lager 2. Omfattar ett 0,2–0,3 m tj raseringslager.

Lager 3. Ett parti med strimmigt sandigt jordlager. Lagret verkar vara avgrävt och i botten av lager 2 hittades en mindre stensamling, bestående av 0,08 m stora stenar. Möjligen kan lager 3 tolkas som en golvytta och stenarna möjligen rester av en klen syllkonstruktion.

Tolkning

Endast en mycket liten del av schaktet hade intakta kulturlager. Dessa visar på en okomplicerad och tunn stratigrafi, med i huvudsak två kulturlager. En antydning till en enklare konstruktion i form av en stensamling fanns i norra profilen, där ovanliggande lager tolkades som raseringslager, vilket ytterligare stöder hypotesen om att det skulle finnas en enklare byggnad på denna plats. Några spår av tomtgränser eller dylikt fanns inte i profilerna.

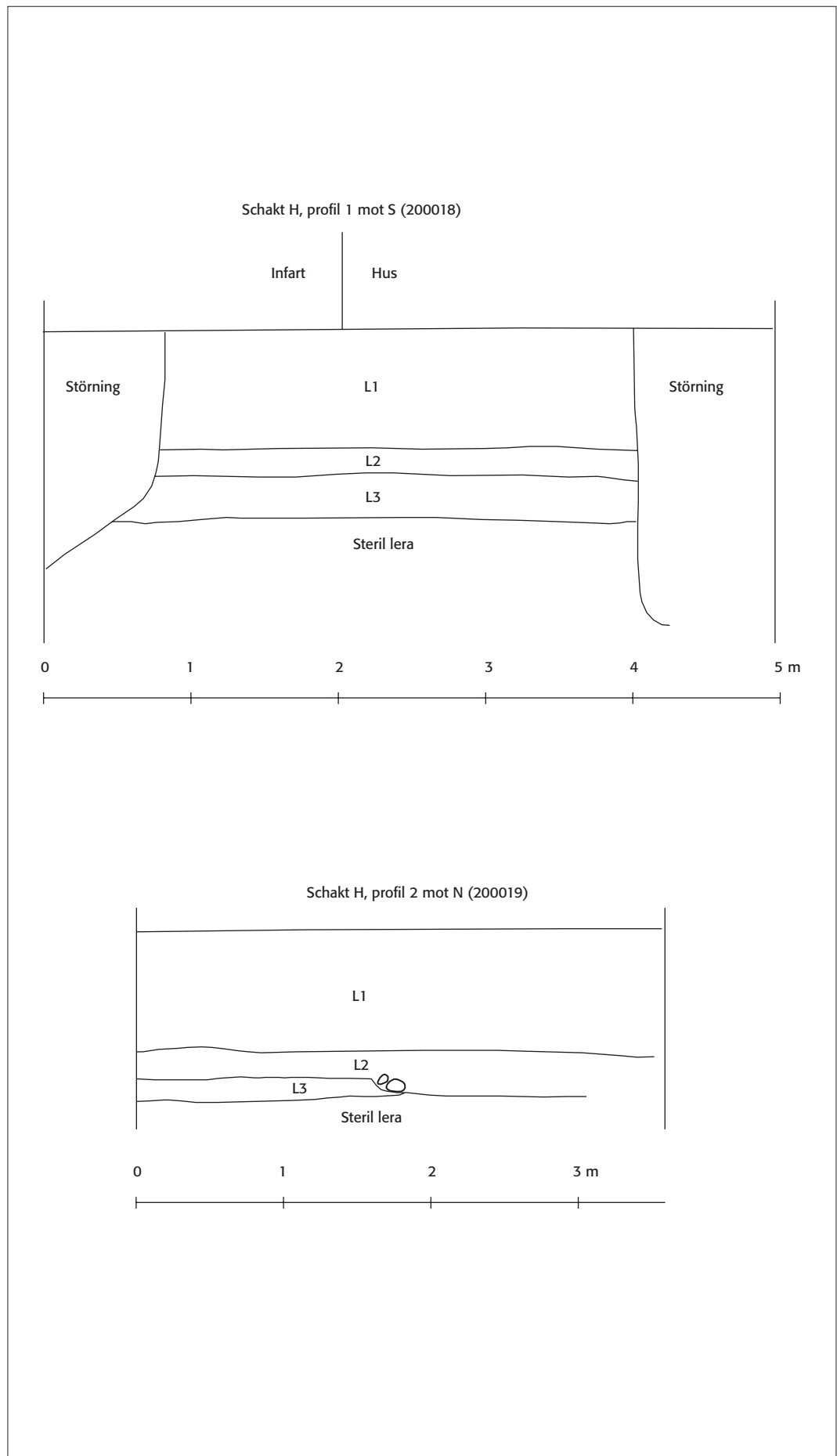

Fig 6. Profil 1 och 2, schakt H. Skala 1:40.